

'Op zoek naar de nieuwe Saïd'

Futsal Chabbab ontwikkelt opleiding op het BOS-snijvlak

Dit artikel beschrijft het concept Futsal Chabbab en legt uit waarom dit project een kansrijke en vernieuwende aanpak is op het snijvlak van buurt, onderwijs en sport (BOS).

Een cursus Coach Futsal Chabbab wordt ontwikkeld om het project Futsal Chabbab minder afhankelijk te maken van grondlegger Saïd Achouitar.

Tot slot de conclusie dat de combinatiefunctie een gouden kans biedt voor wijkgerichte projecten 'van onderaf', zoals Futsal Chabba.

Door: Ruud van der Meulen

Op volle snelheid

op het spoor van Futsal Chabbab

Het is oktober 2007 als ik voor het eerst kennismaak met het concept Futsal Chabbab. Op het Cruyff Court in de Nijmeegse Vogelaarwijk Hatert – waar ik op dat moment onderzoek verricht – tref ik regelmatig jongeren in hagelwit trainingspak met op de achterzijde 'Futsal Chabbab'. Als ik deze jongens eens vraag wat Futsal Chabbab nu eigenlijk inhoudt, steken ze enthousiast van wal. Maar al gauw geven de jongens aan dat ze er vandoor gaan, richting het nabijgelegen Kandinsky College. Het is woensdagmiddag en de huiswerkbegeleiding wacht. Ik ben verrast door de discipline van deze jongens en de wonderlijke combinatie van huiswerkbegeleiding en voetbal.

In december promoveer ik aan de Radboud Universiteit Nijmegen op het proefschrift *Brug over woelig water* (2007). Voortbouwend op

het werk van de Amerikaanse politicoloog Putnam (2001) onderzocht ik in hoeverre het sportverenigingsleven daadwerkelijk leidt tot meer sociale samenhang. Al met al blijkt dat inderdaad het geval: mijn analyses tonen effecten van het lidmaatschap van sportverenigingen op vriendschappen, kennissenkringen en veralgemeend vertrouwen. Toch draagt sport allerminst vanzelfsprekend en overtuigend bij aan sociale samenhang. Daarvoor zijn de effecten te zwak en hangen ze teveel van omstandigheden af. Veel van de veronderstelde verschillen – zoals tussen teamsporters en solosporters – blijken niet te bestaan. Toch zullen mensen uit de praktijk je vertellen dat het nogal wat uitmaakt of iemand atletiek beoefent dan wel voetbal; en dat het er zeker wel toe doet of iemand voetbalt bij vereniging B dan wel bij vereniging A. Voor meer inzicht in maximale – in plaats van gemiddelde – effecten van het lidmaatschap van een sportvereniging besloot ik voor het vervolgproject op mijn proefschrift naar 'goede praktijken' op zoek te gaan.

Zodoende start ik in januari 2008 met *SportPlus*, een onderzoek-/ontwikkelprogramma dat zich richt op het professionaliseren van een handvol kansrijke voetbalprojecten voor risicjongeren (zie vanaf 15 februari www.sport-met-een-plus.nl). Immers, als sport bijdraagt aan sociale samenhang, dan mag dit juist voor kwetsbare jongeren die opgroeien in achterstandswijken worden verwacht. Het opsporen van kansrijke projecten vormt de eerste stap, het ontwikkelen van methodieken en het onderzoeken van de effecten hiervan, achtereenvolgens de tweede en de derde stap. Surfend langs het Internet en veldbezoeken aflegend, stel ik een *shortlist* op van kansrijke projecten in Arnhem, Den Bosch, Enschede en Nijmegen. Het is februari als ik, benieuwd naar het verhaal achter Futsal Chabbab, contact opneem met grondlegger Saïd Achouitar en de Stichting ter Bevordering van Futsal Chabbab (SBFC). Ik ben positief verrast als ik zie dat de stichting haar visie en ambitie al heeft uitgewerkt tot een gedegen document van meer dan twintig pagina's.

Op 7 januari 2009 organiseerde de Stichting ter Bevordering van Futsal Chabbab (SBFC) in het provinciehuis in Arnhem de startbijeenkomst van het project 'Lancering Methode Saïd'. 'Futsal Chabbab' staat voor 'zaalvoetbal jeugd' en vormt een unieke mix van huiswerkbegeleiding, leerbedrijf en zaalvoetbal.

hoe ontstond Futsal Chabbab?

Het verhaal van Futsal Chabbab, zoals beschreven in het visie- en ambitedocument van de SBFC, is het verhaal van een project dat ontstond 'van onderaf'. Het is 2001, de wijk Heseveld in Nijmegen kampt met overlast. Er zijn rumoerige hangplekken, winkeliers klagen over winkeldiefstal, ruiten van bushaltes worden 'uit verveling' kapotgeslagen, de politie moet meerdere malen ingrijpen, de situatie escaleert. Saïd Achouitar, een dan 20-jarige jongeman ziet dit met lede ogen aan. Zijn idee: jochies - vooral jonge jongens van

In de draai

Marokkaanse komaf - nog vóórdát ze overlast gaan veroorzaken op straat, een zinvolle tijdsbesteding bieden, en ze dan tevens aanspreken op hun gedrag. Zo wil hij voorkomen dat deze jongens 'op het verkeerde pad' terechtkomen. Saïd start met een project waarbij jongeren wekelijks kunnen zaalvoetballen. Tijdens deze activiteit spreekt hij de jongens individueel aan, bespreekt hun gedrag, bekijkt hun schoolresultaten, heeft het met de jongens over de situatie thuis, de problemen en hoe daarmee om te gaan. Saïd luistert naar de jongens met aandacht en moedigt ze aan. Tegelijkertijd zijn de regels die Saïd stelt duidelijk: wie zich niet naar behoren gedraagt of wie op school beneden zijn niveau presteert, krijgt de wind van voren. Een strenge discipline en een harde aanpak, dat is waar de jongens behoefte aan hebben. En wordt er na meerdere waarschuwingen nog niet geluisterd dan worden jongeren geschorst en mogen ze tijdelijk niet meer meedoen aan het zaalvoetbal.

waarom koos ik voor Futsal Chabbab?

Aan het begin van 2009 is Futsal Chabbab – in de woorden van Saïd Achouitar ooit begonnen als 'grap' – sterk geprofessionaliseerd en toegenomen in schaalomvang. In vijf Nijmeegse wijken draaien er projecten, waaraan meer dan 150 jongeren deelnemen. Het biedt zowel spelers met 'twee linkerbenen' als absolute toptalenten ruim baan. Sinds 2006 is er – naast de wijkprojecten van Futsal Chabbab – met Chabbab Hees een zelfstandige bij de KNVB ingeschreven vereniging en nog in datzelfde jaar wordt deze nieuwgevormde clubkampioen van Nederland. En als klap op de vuurpijl wordt Saïd Achouitar uitgeroepen tot Nijmegenaar van het jaar 2008.

Toch zijn het niet voornoemde successen die mijn keuze bepaalden voor Futsal Chabbab als voornaamste proeftuin binnen het SportPlus-programma. Op grond van eerder onderzoek naar effecten van openbare sportpleinen, de zogenoemde Cruyff Courts (Van der Meulen, Romijn, Baas, & Breedveld, 2008), kwam ik tot vijf kenmerken die bepalen in hoeverre BOS-projecten kunnen doorgroeien van 'kansrijke' naar 'succesvolle' aanpak:

- 1 Aandacht voor de *kansen* van jongeren in plaats van eenzijdige nadruk op de bestrijding van overlast. Hoofddoel van de wijkprojecten van Futsal Chabbab is het terugdringen van schooluitval en het verbeteren van de mogelijkheden op de arbeidsmarkt. Vaak wordt voetbal in de wijk aangeboden vanuit de veronderstelling dat jongeren zich daardoor minder zullen vervelen. In de plaats van doelloos rondhangen, vullen jongeren hun vrije tijd voortaan met voetbal. Ze zouden zelfs zo druk zijn met voetballen dat hen simpelweg de tijd ontbreekt voor probleemgedrag als overlast en diefstal. Nader beschouwd, is dit wellicht te simpel gedacht (Hartmann, 2001). Een auto is zo gekraakt en er zijn bewoners die zich minder ergeren aan jeugd die rondhangt dan aan jeugd die bij nacht en ontij op het pleintje voor de deur voetbalt. Bovendien is het de vraag of een jongen die de gehele dag voetbalt nog tijd voor het maken van huiswerk overhoudt.
- 2 *Voor wat hoort wat*. Een aantrekkelijk, veelkleurig sportplein zou geen beloning mogen vormen voor de overlast die door jongeren in hun wijk wordt veroorzaakt. Jongeren die ik rondom de Cruyff Courts sprak zeiden letterlijk: 'Hoe meer overlast we veroorzaken, hoe meer geld er naar onze wijk gaat'. Uitgangspunt voor Futsal Chabbab is dat jongeren in achterstandswijken niet slechts van alles tekortkomen: van deze jongeren mag ook wat worden verwacht. Voetbal is het 'toetje' dat volgt nadat jongeren aantoonbaar hun best hebben gedaan op school en op straat.
- 3 *Totaalpakket*. Vandaag de dag wordt veel van sport verwacht. Een sociaal vormende invloed van sport is echter allerminst vanzelfsprekend, hoewel gemakkelijk voorstelbaar. Het is wensdenken om te verwachten dat voor gunstige effecten op de sociale ontwikkeling van jongeren niet meer nodig is dan een wekelijks uurtje voetbal. Sport lost niet even de problemen op daar waar het onderwijs of het gezin al hebben gefaald. Futsal Chabbab berust echter op een intensieve en integrale aanpak. Dat betekent: trainingen, toernooien en natuurlijk eens per jaar met zijn allen op voetbalkamp. Maar ook: huiswerkbegeleiding, een leerbedrijf voor beroepsgerichte stages en mogelijkheden om in de eigen wijk onderdeel te worden van het middenkader van Futsal Chabbab. Daarmee is het niet zozeer een sportproject, als wel een sociaal project dat de verschillende leefwerelden van jongeren omspant.
- 4 Aandacht voor de *pedagogische vaardigheden* van sportleiders. Het is opmerkelijk hoe verschillend jongeren in achterstandswijken tijdens trainingen en partijtjes voetbal met elkaar omgaan. Dit lijkt zeer afhankelijk van de vraag óf er een begeleider is en zo ja, welke begeleider er voor de groep staat. De sociale sfeer wordt zeker niet enkel bepaald door de vraag of de begeleider voor een groep van 'lastige' jongeren staat – hoe hier mee om te gaan, dat is de vraag. Of jongeren op een leuke manier met elkaar voetballen en ondersteuning bieden dan wel elkaar voortdurend in de haren vliegen en schelden, hangt veeleer af van de natuurlijke overtuigingskracht, het charisma, de autoriteit en de pedagogiek

van de sportleider die voor de groep staat. Met trainers, zoals Saïd Achouitar en Khalid Mansouri, heeft Futsal Chabbab trainers in huis die tot jongeren weten door te dringen, zodat er vooral mét elkaar en niet tégen elkaar wordt gevoetbald.

Bovendien hebben deze trainers aandacht voor hoe het met jongeren gaat buiten het voetbal: thuis, op school en op straat.

Uit de gesprekken die zij met spelers voeren, blijkt dat vervelend gedrag tijdens de training vaak voortvloeit uit problemen en spanningen van jongeren op ander vlak. Verder streven de trainers van Futsal Chabbab naar korte lijnen met ouders, docenten en wijkagenten. Het is opmerkelijk hoe uiteenlopend jongeren zich kunnen gedragen bij het voetbal, op school en op straat. Dat een jongen zich tijdens het voetballen keurig gedraagt, betekent nog niet dat hij nooit spijbelt of overlast veroorzaakt. Bij Futsal Chabbab worden zodoende ook gevolgen verbonden aan gedrag in ander verband: een jongen die zich ook na herhaalde waarschuwingen op school niet gedraagt, wordt zijn 'toetje' afgenomen: hij mag dan bijvoorbeeld niet mee op voetbalkamp.

- 5 Aanpak *van onderaf*. Futsal Chabbab is een project dat is ontstaan en geen concept dat op de tekentafel is uitgedacht. Tegenover de beperkte financiële middelen staat een ruime hoeveelheid aan draagvlak. In de wijken waarin projecten draaien, vormen Futsal Chabbab en Saïd Achouitar ondertussen een begrip onder de lokale gemeenschap van bewoners, ouders en de jongeren om wie het uiteindelijk gaat. De invloed die van trainers van Futsal Chabbab op jongeren uitgaat, lijkt dan ook voor een belangrijk deel te verklaren door het gegeven dat deze trainers geboren, getogen en geworteld zijn in de wijk waarin hun voetbalproject draait.

de zwakste schakel: behoefte aan een Cursus Coach Futsal Chabbab

Op papier en in de praktijk vormt het concept Futsal Chabbab een alleszins succesvolle aanpak. Tegelijkertijd lijkt het aandeel van de grondlegger Saïd Achouitar, van Khalid Mansouri en van andere talentvolle, charismatische trainers, binnen dit succes onmiskenbaar. In mijn verkennende gesprekken met de SBFC benadrukt voorzitter Richard ten Barge dan ook het belang van het ontwikkelen van een Cursus Coach Futsal Chabbab. 'We kunnen 'm (Saïd) niet klonen', zo stelt hij kernachtig vast. Alvorens in te gaan op aanbiedingen om ook buiten Nijmegen projecten op te starten, beschouwt de stichting het ontwikkelen van een opleidingsaanbod voor het middenkader van Futsal Chabbab als bittere noodzaak. Anders leidt het opschalen van het project slechts tot afbreuk aan de kwaliteit van de oorspronkelijke aanpak. Om te komen tot een naar andere gemeenten overdraagbare aanpak, start de SBFC het

project 'Lancering Methode Saïd' (LMS). In november 2008 ontvangt de stichting een subsidie voor het LMS-project van de Provincie Gelderland. Doel van het project is het ontwikkelen van een Cursus Coach Futsal Chabbab, alsook een eerste toets in 2009 in de gemeente Ede van de werkzaamheid van de in Nijmegen gegroeide aanpak.

visiedocument

Vertrekpunt voor het LMS-project is het visiedocument *Lancering Methode Saïd* met daarin onder meer een beschrijving op hoofdlijnen van de opzet en inhoud van de Cursus Coach Futsal Chabbab. Een eerste uitgangspunt is dat de cursus mikt op mbo-studenten in de leeftijd van 18 tot en met 23 jaar die zelf wonen in de wijken met projecten van Futsal Chabbab. Een tweede uitgangspunt is dat aspirant-cursisten zoveel mogelijk worden uitgedaagd. Vandaar dat, net zoals bij 'Op zoek naar de nieuwe Jozef' en andere succesvolle tv-formules, de werving en opleiding van cursisten het karakter krijgt van een talentenjacht. Het behalen van het certificaat Coach Futsal Chabbab moet iets zijn waar jongeren trots op zijn, alsook iets dat hen uitzicht biedt op een betaalde baan als leider of begeleider van wijkprojecten van Futsal Chabbab. Motivatie, gevoel voor de omgang met jongeren en verbondenheid met de doelgroep zijn daarbij belangrijke toelatingscriteria. De opleiding van Futsal Chabbab bouwt voort op de voetbaltechnische ondergrond van een KNVB-diploma. In de opleiding van Futsal Chabbab krijgen vooral pedagogische vaardigheden van de toekomstige voetbaltrainers/jongerenwerkers aandacht. Hoe bevorder je het plezier in voetbal? Hoe los je conflicten op? En hoe spreek je jongeren effectief aan op hun gedrag? Bovendien: hoe onderhoud je met ouders, docenten, wijkagenten, jongerenwerkers en beleidsmakers een intensief contact?

In december 2008 vindt een startbijeenkomst voor aspirant-cursisten plaats, voor het verkrijgen van meer inzicht in de achtergronden en

FOTO: RIJUD VAN DER MEULEN

Startbijeenkomst aspirant-cursisten, De Metterswane, Nijmegen

mogelijkheden van jongeren die momenteel actief zijn als trainer of assistenten bij Futsal Chabbab. Tijdens deze bijeenkomst wordt aan jongeren onder meer gevraagd naar hun sterke punten als trainer en naar punten waarop ze zich zouden willen verbeteren. Na een aarzelend begin branden de jongens los.

Interessant is het antwoord dat ze geven op de vraag wie volgens hun de beste trainer is. Voor de meeste jongens is dat Louis van Gaal – ze waarderen zijn directe en duidelijke aanpak.

startbijeenkomst 'Lancering Methode Saïd' – de combifuncties als gouden kans?

Het is ondertussen 7 januari 2009. In het provinciehuis in Arnhem vindt de startbijeenkomst van het LMS-project plaats. Bijna 70 experts discussiëren een middag lang over de vraag wat nu kenmerkend is voor het concept Futsal Chabbab en in hoeverre, alsook hoe deze aanpak kan worden overgedragen in de vorm van de Cursus Coach Futsal Chabbab.

Het wordt een boeiende middag met tijdens de werksessies een geïnspireerde inbreng van mensen en organisaties vanuit sport, onderzoek, onderwijs, jongerenwerk, politie, woningbouwcorporaties, alsook van andere, met Futsal Chabbab vergelijkbare projecten 'van onderaf'.

Door de aanwezigheid wordt enthousiast gereageerd op het concept Futsal Chabbab. Zo spreekt het tot de verbeelding dat het project vanuit bewoners van achterstandswijken zelf is ontstaan. Dat is een zwakte in de zin dat er geen vanzelfsprekende politieke en financiële ondersteuning voor het project bestaat. Maar de wortels binnen de lokale gemeenschap vormen tevens de kracht van het concept Futsal Chabbab. Het project voorziet in een behoefte en is niet binnen de beleidsburelen bedacht. Tegelijkertijd waarschuwen de aanwezigen voor de kwetsbaarheid van het concept Futsal Chabbab. Aansluiting op bestaande opleidingen, zoals bij ROC's en de KNVB, alsook aansluiting op bestaand beleid, zoals de regeling Combinatiefuncties, achten de aanwezigen van groot belang.

Momenteel is het LMS-project in volle gang. In de komende maanden zetten we de discussie in kleinere werkgroepen voort. Naar mijn indruk geeft het project Futsal Chabbab een kansrijke voorzet voor vernieuwing op het buurt-, sport- en onderwijs snijvlak. Nu nog met zijn allen inkoppen en voorkomen dat de bal uiteindelijk niet naast het doel belandt.

Voor het visiedocument van de Stichting ter Bevordering van Futsal Chabbab en voor verdere informatie, zie www.safc.nl.

Dr. Ruud van der Meulen is projectleider van het project 'Lancering Methode Saïd'. Als projectontwikkelaar en oprichter van Bureau Spruit houdt hij zich bezig met het opsporen, ontwikkelen en onderzoeken van kansrijke projecten tot bewezen methodieken.

referenties

- Hartmann, D. (2001). Notes on Midnight Basketball and the cultural politics of recreation, race, and at-risk youth. *Journal of Sport and Social Issues*, 25(4), 339-371.
- Meulen, R., Romijn, D., Baas, D., & Breedveld, K. (2008). *Van court naar community: evaluatie Cruyff Court FC Omniworld Veld 2007/2008*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.

FOTO: AGGIE HETTINGA-VAN DER MEULEN

Startbijeenkomst experts, Huis der Provincie, Arnhem

Meulen, R. van der (2007). *Brug over woelig water: lidmaatschap van sportverenigingen, vriendschappen, kennissenkringen en veralgemeend vertrouwen*. Amsterdam: Thela Thesis.

Meulen, R. van der (2008). *'Lancering Methode Saïd': visiedocument op methodiekontwikkeling, effectmeting en duurzame lokale inbedding van Futsal Chabbab in de provincie Gelderland, 2008-2010*. Nijmegen: Kennispraktijk.

Putnam, R. (2000). *Bowling alone: the collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.

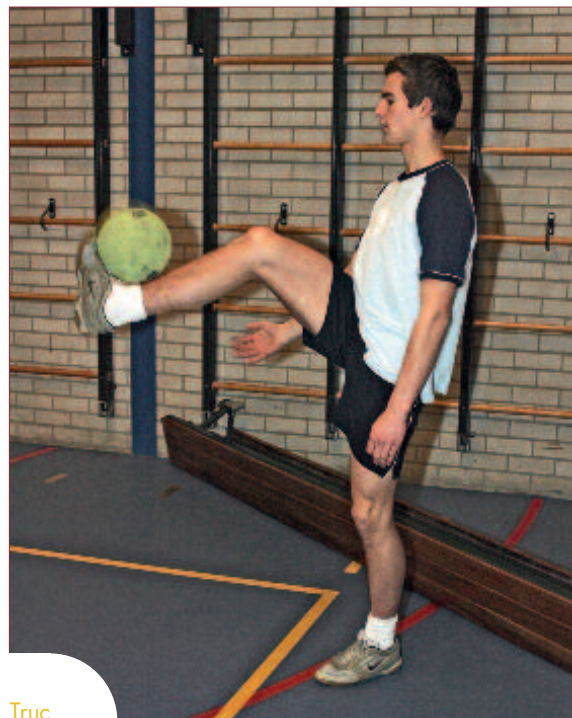

FOTO: ANITA RIEMERSMA

Truc

Correspondentie:

r.vandermeulen@bureau-spruit.nl